לִישָׁנֵי – יתרץ רבינא כך, **הָא** – הברייתא הסוברת שקדשים קלים הם ממונו גם בזמן הבית, היא **רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי**, **וְהָא** – דברי רב נחמן בביאור המשנה שאין לקדש אשה בבכור בזמן המקדש, נאמרו בשיטת **רַבָּנָן** הסוברים שקדשים קלים העומדים להקרבה הם ממון גבוה. ומכך שרבינא לא תירץ כן, מוכח שגם הוא סובר שרבי יוסי הגלילי סובר שקדשים קלים הם ממון בעלים רק לגבי שבועת הפקדון, ולא לכל דבר. ומוכח שאמוראים אלו סברו שלדעת רבי יוסי הגלילי קדשים קלים חיים אינם נחשבים כממון הבעלים לגבי כל דיני התורה, ולא כדעת רבי יוחנן.

מתרצת הגמרא: **(אמר ליה)** [**אָמַר לֵיהּ**] רבי יוחנן, **מַתְנוֹת כְּהוּנָּה** – **קָאָמְרַתְּ** – וכי מבכור שהוא מתנות כהונה אתה מקשה, **שַׁאנִי** – שונה דין **מַתְנוֹת כְּהוּנָּה**, **דְּכִי קָא זָכוּ** – שזכיית הכהנים בהם אפילו מחיים, **מִשְׁלְחָן גָּבוֹהַּ קָא זָכוּ** – היא זכיה משלחנו של ה', ולכן אף מחיים הם נחשבים כממון גבוה, ואילו רבי יוסי הגלילי אמר את דינו בקדשים קלים שאינם מתנות כהונה, כגון קרבנות שלמים, שהבהמה היתה שייכת לאדם קודם שהקדישה ולא זכה בה משלחן גבוה, ולכן היא נחשבת כממונו עד שיקריבנה. וכן בבכור בחוץ לארץ שאינו ראוי להקרבה לבתחילה סובר רבי יוסי הגלילי שממון בעלים הוא, כדברי רבינא לעיל (יב:):

לעיל (יב:) הובאה תחילת הברייתא של רבי יוסי הגלילי, הגמרא מביאה עתה גם את המשך הברייתא:

גּוּפָא – גוף הברייתא כך הוא, נאמר בפסוק לגבי שבועת הפקדון (ויקרא ה כא) 'וּמָעֲלָה מַעַל בַּה' וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ', **לְרַבּוֹת** פקדון של **קָדָשִׁים קַלִּים**, כיון **שֶׁהֵם מְמוֹנוֹ** של הבעלים, **דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי**. **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר** בביאור דעתו של רבי יוסי הגלילי, הפסוק בא **לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁלָמִים**, שהם ממון בעלים, ולהלן יבואר מה הוא בא למעט. **אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי** חולק על דברי תנא קמא בשם בן עזאי, **וְאוֹמֵר** כך, **לֹא אָמַר בֶּן עַזַּאי** בביאור דברי רבי יוסי הגלילי **אֶלָּא בְּבְכוֹר בִּלְבָד**, שהוא ממון בעלים, ולהלן יבואר מה הוא בא למעט.

מבארת הגמרא את דברי תנא קמא בדעת בן עזאי: **אָמַר מַר**, **בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר** שבוונת רבי יוסי הגלילי היא **לְרַבּוֹת אֶת הַשְּׁלָמִים** שהם ממונו, ומשמע שרק בשלמים הדין כן. מבררת הגמרא: **לְמַעוּטֵי מַאי** – אילו קרבנות בא בן עזאי למעט, **אִילֵימָא לְמַעוּטֵי בְּכוֹר** בחוץ לארץ שאינו ממון בעלים, אם כן יקשה, **הַשְׁתָּא**, **וּמָה שְׁלָמִים** שהם חמורים, וחומרתם היא **שֶׁטְּעוּנִים סְמִיכָה** על ראש הקרבן, **וְהַבאת נְסָכִים** – יין לנסכו על גבי המזבח, ומנחת נסכים המוקטרת על המזבח, **וְתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק**, ואף על פי כן **אָמְרַתְּ שְׁמָמוֹן בְּעָלִים הוּא**, אם כן **בְּכוֹר** שגם כשמקריבים אותו אין הדינים האלו שייכים בו, **מְבַעְיָא** – וכי יש צורך לומר שהוא ממונו, הרי בודאי שכן הוא, ולא יתכן שכוונת בן עזאי שבכור אינו ממונו. מבארת הגמרא: **אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, כוונת בן עזאי **לְמַעוּטֵי מַעֲשֵׂר** בהמה, שהוא קדשים קלים אך אינו ממון בעלים, **וּדְתַנְיָא** בברייתא, **בְּכוֹר תם נֶאֱמַר** (במדבר יח יז) **'לֹא תִפְדֶּה'**, שאסור לפדותו ולהוציאו לחולין, להמכר בשוק ובמשקל, אך לא נאמר בו איסור מכירה, **וְלכן הוא נִמְכַּר תָּם חַי**, והלוקח יקריבנו, או יאכלנו בקדושה אם יפול בו מום, **וְאם הבכור בַּעַל מוּם**, מותר למוכרו בין **חַי וּבין שָׁחוּט**. אבל **בְּמַעֲשֵׂר** בהמה **נֶאֱמַר** (ויקרא כז לג) **'לֹא יִגָּאֵל'**, ויש לדרוש לשון זו בגזירה שוה מחרמי הכהנים ששם נאמר (ויקרא כז כח) 'לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל', ובשם שיש איסור מכירה, אף במעשר בהמה יש איסור מכירה, **וְלכן אֵינוֹ נִמְכַּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט**, **לֹא תָם וְלֹא בַּעַל מוּם**. וזו כוונת בן עזאי, שכיון שאין אדם יכול למכור מעשר בהמה, אין הוא נחשב כבעלים עליו.

הגמרא מביאה את דעת רבינא בביאור הברייתא: אומרת הגמרא, **רָבִינָא מַתְנֵי לָהּ אַפִּיקָא** – רבינא לומד את מהלך הסוגיא שהובא לעיל, על הסיפא של הברייתא, **אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר**, **לֹא אָמַר בֶּן עַזַּאי** בדעת רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים **אֶלָּא בְּבְכוֹר בִּלְבָד**. מבררת הגמרא: **לְמַעוּטֵי מַאי**, **אִילֵימָא לְמַעוּטֵי בְּכוֹר** בחוץ לארץ שאינו ממון בעלים, אם כן יקשה, **הַשְׁתָּא**, **וּמָה שְׁלָמִים** שהם חמורים, וחומרתם היא **שֶׁטְּעוּנִים סְמִיכָה** על ראש הקרבן, **וְהבאת נְסָכִים** – יין לנסכו על גבי המזבח, ומנחת נסכים המוקטרת על המזבח, **וְתְנוּפַת חָזֶה וְשׁוֹק**, ואף על פי כן **אָמְרַתְּ שְׁמָמוֹן בְּעָלִים הוּא**, אם כן **בְּכוֹר** שגם כשמקריבים אותו אין הדינים האלו שייכים בו, **מְבַעְיָא** – וכי יש צורך לומר שהוא ממונו, הרי בודאי שכן הוא, ולא יתכן שכוונת בן עזאי שבכור אינו ממונו. מבארת הגמרא: **אֶלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, כוונת בן עזאי **לְמַעוּטֵי מַעֲשֵׂר** בהמה, שהוא קדשים קלים אך אינו ממון בעלים, **וּדְתַנְיָא** בברייתא, **בְּכוֹר תם נֶאֱמַר** (במדבר יח יז) **'לֹא תִפְדֶּה'**, שאסור לפדותו ולהוציאו לחולין, להמכר בשוק ובמשקל, אך לא נאמר בו איסור מכירה, **וְלכן הוא נִמְכַּר תָּם חַי**, והלוקח יקריבנו, או יאכלנו בקדושה אם יפול בו מום, **וְאם הבכור בַּעַל מוּם**, מותר למוכרו בין **חַי וּבין שָׁחוּט**. אבל **בְּמַעֲשֵׂר** בהמה **נֶאֱמַר** (ויקרא כז לג) **'לֹא יִגָּאֵל'**, ויש לדרוש לשון זו בגזירה שוה מחרמי הכהנים ששם נאמר (ויקרא כז כח) 'לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל', ובשם שיש איסור מכירה, אף במעשר בהמה יש איסור מכירה, **וְלכן אֵינוֹ נִמְכַּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט**, **לֹא תָם וְלֹא בַּעַל מוּם**. וזו כוונת בן עזאי, שכיון שאין אדם יכול למכור מעשר בהמה, אין הוא נחשב כבעלים עליו.

הגמרא מביאה את דעת רבינא בביאור הברייתא: אומרת הגמרא, **רָבִינָא מַתְנֵי לָהּ אַפִּיקָא** – רבינא לומד את מהלך הסוגיא שהובא לעיל, על הסיפא של הברייתא, **אַבָּא יוֹסֵי בֶּן דּוֹסְתַּאי אוֹמֵר**, **לֹא אָמַר בֶּן עַזַּאי** בדעת רבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים **אֶלָּא בְּבְכוֹר בִּלְבָד**. מבררת הגמרא: **לְמַעוּטֵי מַאי**, **אִילֵימָא לְמַעוּטֵי בְּכוֹר** בחוץ לארץ שאינו ממון בעלים, אם כן יקשה, **הַשְׁתָּא**, **וּמָה בְּכוֹר שֶׁהוּא קָדוֹשׁ מֵרֶחֶם** – קדושתו חלה מעצמה מיד בלידתו, אף על פי כן **מְמוֹנוֹ הוּא**, **שְׁלָמִים** שיש צורך להקדישם בפה, **מְבַעְיָא** – וכי יש צורך לומר שהם ממונו, והרי פשוט שכן, ולא יתכן שכוונת אבא יוסי לומר שאינם ממונו. מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן** כוונת אבא יוסי **לְמַעוּטֵי מַעֲשֵׂר** בהמה, שאינו ממון בעלים. **כְּדְרַבָּנָיא** בברייתא, **בְּכוֹר נֶאֱמַר 'לֹא תִפְדֶּה'**, **וְנֶאֱמַר תָּם חַי**, **וּבַעַל מוּם חַי וְשָׁחוּט**, ואילו **בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר 'לֹא יִגָּאֵל'**, **וְאֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט**, **לֹא תָם וְלֹא בַּעַל מוּם**, וכיון שמעשר בהמה חמור מסתבר שהוא ממון גבוה. מקשה הגמרא על רבינא: איך יתכן שכוונת אבא יוסי למעט רק מעשר, **הָא** אבא יוסי **'בְּכוֹר בִּלְבָד' קָאָמַר** שהוא ממון בעלים, ומשמע שכל שאר הקדשים קלים הם ממון גבוה, ולא רק מעשר. אומרת הגמרא, **קַשְׁיָא** – אכן גירסת רבינא קשה.

הגמרא חוזרת לדון בביאור לשון משנתינו (ט:) שחייבים על היזק 'נכסים שאין בהם מעילה', ולעיל (יב:) הבינה הגמרא שכוונת המשנה לנכסים שרק מעילה אין בהם, אך הם קדושים, וכרבי יוסי הגלילי שקדשים קלים הם ממון בעלים. עתה מביאה הגמרא ביאור אחר:

רָבָא אָמַר, **מַאי 'נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן מְעִילָה'**, היינו **נְכָסִים שֶׁאֵין בָּהֶן** כלל **דִּין מְעִילָה**, **וּמַאי נִינְהוּ** – ואלו נכסים הם, נכסים **דְּהֶדְיוֹט**. מקשה הגמרא: אם כן, **וְלִיתְנֵי** 'נכסים **דְּהֶדְיוֹט**', ומדוע האריך התנא ואמר 'נכסים שאין בהם מעילה'. אומרת הגמרא, אכן **קַשְׁיָא** – תירוצו של רבא נשאר קשה.

עד כאן עסקה הגמרא בהדיוט שהזיק בהמת קדשים קלים, עתה עוסקת הגמרא בדין בהמת שלמים תמה שהזיקה אחרים:

אָמַר רַבִּי אַבָּא, **שְׁלָמִים** תמים **שֶׁהִזִּיקוּ**, ודין שור תם שהוא משלם רק מגופו של המזיק, **גּוּבָּה** הניזק חצי נזק **מִבְּשָׂרָן** לאחר ההקרבה, **וְאֵינוֹ גּוּבָּה מֵאֵימוּרֵיהֶן**, כיון שדינם להיות מוקטרים על המזבח. מקשה הגמרא: **פְּשִׁיטָא** שאינו גובה מהם, שהרי **אֵימוּרִין**, **לְגַבּוֹהַּ קָלְקְלֵי** – עולים להקטרה על המזבח, ואיך יגבה מהם. מתרצת הגמרא: **לֹא צְרִיכָא**, אלא **לְגוֹבָּה מִבְּשָׂרָן כְּנֶגֶד אֵימוּרִים**, כלומר, שאם הבשר לבדו אינו שוה חצי מהנזק אין הניזק יכול לגבות מהבשר יותר מחצי הנזק, כנגד שווי האימורים שאינו גובה מהם כלל.

הגמרא מבררת בדעת מי אמר רבי אבא דין זה . והנה לגבי שנים שהשתתפו בנזק אחד ואי אפשר לגבות משניהם בשוה, נחלקו תנאים בברייתא להלן (נג.), בדין שור שדחף שור אחר לבור, רבי נתן סובר שאם השור הדוחף היה מועד, משלם כל אחד חצי מהנזק, אך אם הדוחף היה תם, משלם רק רבע מהנזק, ובעל הבור משלם שלשה רבעים. וחכמים סוברים שבעל הבור פטור, והשור הדוחף משלם כדינו, מועד נזק שלם ותם חצי נזק.

מקשה הגמרא: **אַלִּיבָּא דְּמַאן** – לדעת מי אמר רבי אבא את דינו, **אִי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן**, **פְּשִׁיטָא** שלא יגבה מהבשר כנגד האימורים, **דְּהָא אָמְרֵי** לגבי שנים שהזיקו, **כִּי לֵיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַאי לֹא מִשְׁתַּלְּמָא מֵהַאי** – גם כשאי אפשר לגבות מאחד המזיקים, אין חבירו חייב להשלים את חלקוט). **וְאִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי נָתָן**, **הָא אָמַר**, **כִּי לֵיכָּא לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהַאי מִשְׁתַּלֵּם מֵהַאי** – כשאי אפשר לגבות ממזיק אחד גובים זאת מהמזיק השני, ואם כן אין דינו של רבי אבא נכון, אלא יש לגבות מהבשר אף כנגד האימורים.

מתרצת הגמרא: **אִי בָּעֵית אֵימָא** – אם תרצה תוכל לתרץ שרבי אבא סובר כ**רַבִּי נָתָן**, **וְאִיבָּעֵית אֵימָא** כ**רַבָּנָן**, כיון שאין הנידונים שייכים זה לזה. מבארת הגמרא: **אִיבָּעֵית אֵימָא רַבָּנָן**, ואין זה פשוט שלדבריהם לא יגבה מהבשר כנגד האימורים, מפני שהיה מקום לומר, שדין זה שאמרו חכמים שאין מזיק אחד חייב לשלם את חלק חבירו, **הָנֵי מִילֵי** – היינו דווקא כשהם שני מזיקים **בְּתְרֵי גּוּפֵי** – בשני גופים נפרדים, כמו שור ובור, **אֲבָל** כששניהם **בְּחַד גּוּפָא** – בגוף אחד, כמו בשר ואימורים ששניהם בשור אחד, יתכן **דְּמָצֵי אָמַר לֵיהּ** – יכול הניזק לומר לבעלים, **מִכָּל חֵיכָא דְּבָעֲנָן מִשְׁתַּלֵּמְנָא** – מכל חלק בבהמה שארצה אגבה את נזקי, וחידש רבי אבא שגם באופן כזה אינו גובה מהבשר כנגד האימורים. **אִיבָּעֵית אֵימָא רַבִּי נָתָן**, ודווקא **הָתָם הוּא** שגובה הכל מבעל הבור, כיון **דְּאָמַר לֵיהּ בַּעַל הַשּׁוֹר** הניזק **לְבַעַל הַבּוֹר**, **אֲנָא** [–אניך], **תּוֹרַאי בְּבֵירְךָ מַשְׁכַּחְתֵּיהּ** – מצאתי את שורי מת בבורך, כלומר בורך הוא זה שהרגו בפועל, ולכן **מַאי דְּיֵלֵית לִי לְאִשְׁתַּלּוֹמֵי מֵהֵיאָךְ** – מה שלא אוכל לגבות מבעל השור שדחפו, **מִשְׁתַּלֵּימְנָא מִינָּךְ** אגבה ממך,

אֲבָל הָכָא לגבי שלמים, **מִי מָצֵי אָמַר** – וכי יכול הניזק לומר שרק **הִבְשָׁה אַזִּיק** [–הזיקו], ואילו **הַאי מוּרִין לָא אַזִּיק**, וכיון שפשוט ששניהם הזיקוהו אינו יכול לגבות מהבשר יותר מחלקו, אף שאינו גובה מהאימורים.

מביאה הגמרא את דין בהמת קרבן תודה שהזיקה: **אָמַר רָבָא**, בהמת קרבן **תּוֹדָה** תמה **שֶׁהִזִּיקָה, גּוֹבֶה** הניזק **מִבְּשָׂרָהּ** כדין שור תם שמשלם מגופו, **וְאֵינוֹ גּוֹבֶה מִלַּחְמָהּ** – מארבעים הלחם שהמביא קרבן תודה חייב להביא יחד עם הקרבן. תמהה הגמרא: **לֶחֶם, פְּשִׁיטָא** שלא יגבה ממנו, שהרי שור תם משלם רק מגופו, והלחם לא השתתף בנזק. מתרצת הגמרא: **סֵיפָא אִצְטְרִיךְ לֵיהּ** – החידוש הוא בסיום דברי רבא, שהניזק שגבה את הקרבן **אוֹכֵל** את **הַבָּשָׂר** לאחר הקרבת האימורים, **וּ'מְתַכַּפֵּר'** – בעל הקרבן הוא **מֵבִיא** את **הַלֶּחֶם**, ולא הניזק. מקשה הגמרא: **הָא נַמִּי פְּשִׁיטָא,** שהרי הניזק אינו חייב בקרבן, ומדוע יתחייב להביא את הלחם. מתרצת הגמרא: **מַהוּ דְּתֵימָא** – הייתי סבור לומר, **כֵּיוָן דְּלֶחֶם הֻכְשַׁר דְּזַבֵּח הוּא** – הבאת הלחם היא המכשירה את הקרבן להקרבה, **לֵימָא לֵיהּ** – יאמר המזיק לניזק, וכי כך נכון וראוי הדבר, **שְׁאֵת אָכְלַתְּ בָּשָׂר, וַאֲנָא אֵיתֵיתִי** – ואני אביא את **הַלֶּחֶם**, והרי ראוי יותר שאתה תביא את הלחם, **קָא מַשְׁמַע לָן** רבא **דְּלֶחֶם, חִיּוּבָא דִּבְעָלִים הוּא**, ולכן עליו להביאו:

שנינו במשנה (ט:) שחיוב נזקין הוא כשהזקו **נְכָסִים שֶׁהֵן שֶׁל בְּנֵי בְּרִית:** מבררת הגמרא, **לְמַעוּטֵי מַאי** – אילו נכסים באה המשנה למעט, **אִי לְמַעוּטֵי** נכסים **דְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים,** אם כן קשה, **הָא קָתָנֵי לָהּ** במשנה **לְקַמָּן** (לז:), **'שׁוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנָּגַח שׁוֹר שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים פָּטוּר'.** מתרצת הגמרא: **תָּנָא** – שנה זאת התנא כאן בקצרה, **וְהָדַר מְפָרֵשׁ** – וחזר ופירשו במשנה להלן באריכות:

שנינו במשנה (ט:) שחיוב על נזק הוא רק **בִּנְכָסִים הַמְיוּחָדִין:** מבררת הגמרא: **לְמַעוּטֵי מַאי** – אילו נכסים באה המשנה למעט. מבארת הגמרא: **אָמַר רַב יְהוּדָה, לְמַעוּטֵי** אופן שלא ידוע מי היה השור המזיק, כגון שהיו שם כמה שוורים, **זֶה אוֹמֵר 'שׁוֹרְךָ הִזִּיק', וְזֶה אוֹמֵר 'שׁוֹרְךָ הִזִּיק',** וחידשה המשנה שצריכים להיות כל הנכסים שיתכן שהזיקו שייכים לאדם אחד, ולא יהא ספק מי הוא בעל השור המזיק. מקשה הגמרא: **הָא תָּנֵי** – הרי שנינו דין זה במשנה **לְקַמָּן** (לה:), **הָיוּ שְׁנַיִם** – שני שוורים **רוֹבְצִין אַחַר** שור **אֶחָד** לנוגחו, ונמצא שאכן נגחו אחד מהם, **זֶה אוֹמֵר שׁוֹרְךָ הִזִּיק, וְזֶה אוֹמֵר שׁוֹרְךָ הִזִּיק, שְׁנֵיהֶם פְּטוּרִין,** כיון שהמוציא מחבירו עליו הראיה ועל הניזק להוכיח איזה שור הזיקו. מתרצת הגמרא: **תָּנֵי** – שנה כאן התנא דין זה בקצרה, **וְהָדַר מְפָרֵשׁ** – וחזר ופירשו באריכות במשנה להלן.

מביאה הגמרא ברייתא המפרשת את משנתינו בדרך אחרת: **כְּמַתְנִיתָא הָנָא** – בברייתא שנינו כך, 'נכסים המיוחדים', **פָּרַט לִנְכָסֵי הֶפְקֵר.** מבררת הגמרא: **הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵּימָא** באופן **דְּנָגַח תּוֹרָא דִּידָן** – שנגח שור שלנו, שיש לו בעלים, **לְתוֹרָא דְּהֶפְקֵר,** אם כן **מַאן תָּבַע לֵיהּ** – מי יכול לתובעו, שהוצרכה משנתינו לפוטרו. **אֶלָּא, דְּנָגַח תּוֹרָא דְּהֶפְקֵר לְתוֹרָא דִּידָן,** אם כן **לֵיזִיל וְלֵיתֵיהּ** – ילך הניזק ויטול את שור ההפקר, ומי יעכבנו, ולא שייך בזה חיוב או פטור. מבארת הגמרא: משנתינו עוסקת **בְּאופן שֶׁקָּדַם וְזָכָה בּוֹ** – בשור ההפקר שהזיק, אדם **אַחֵר**, וחידשה המשנה שאין הניזק רשאי לגבות את נזקו מהשור, ולא אומרים שהשור הוחלט לניזק משעת הנגיחה.

מביאה הגמרא ביאור נוסף בלשון המשנה 'נכסים המיוחדים': **רַבִינָא אָמַר,** כוונת המשנה **לְמַעוּטֵי** שור **שֶׁנִּגַּח, וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ** אותו בעליו למזבח או לבדק הבית, **או שֶׁנִּגַּח, וְאַחַר כָּךְ הֶפְקִיר** אותו בעליו, שהמזיק פטור מלשלם. ולשון המשנה 'נכסים מיוחדים' היינו שיהיו מיוחדים לאדם אחד משעת הנזק עד שעת העמדה בדין. מסייעת הגמרא מברייתא לדברי רבינא: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי,** לגבי דינו של רבי יהודה (מד:) ששור של הפקר שהמית אדם נסקל, **יָתֵר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶפִילּוּ** אם **נָגַח** והמית אדם **וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ** אותו בעליו, או **שֶׁנִּגַּח וְאַחַר כָּךְ הֶפְקִיר** אותו בעליו, **פָּטוּר** השור מסקילה והבעלים מלשלם כופר, **שֶׁנֶּאֱמַר** (שמות כא כט) **'וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְהֻמַּת אִישׁ וְגוֹ'** הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת', ומכך שהזכירה התורה את 'בעליו' גם בשעת ההעדאה וגם בשעת סקילת השור יש ללמוד שאין המזיק חייב **עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בְּדִין שָׁוִין כְּאֶחָד** – שיהיה ברשות אותו אדם משעת המתת האדם עד שעת העמדה בדין. מקשה הגמרא: וכי די בכך שיהיה ברשותו בשעת העמדה לדין, **וְכִי בְּגֶמֶר דִּין לָא בְּעֵינַן** – אין צורך שיהיה בבעלותו, **וְהָא** הפסוק **'הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת'** שממנו לומדים דין זה, **בְּגֶמֶר דִּין הוּא דִּכְתִיב.** מתרצת הגמרא: **אֶלָּא אֲמָא** בברייתא כך, **'עַד שֶׁתְּהֵא מִיתָה וְהַעֲמָדָה בְּדִין, וּגְמַר דִּין שָׁוִין כְּאֶחָד** – בבעלים אחד:

שנינו במשנה שבעל הנזק חייב בתשלומיו, **חוּץ מֵאופן** שההיזק היה **בִּרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק:** מבארת הגמרא, שטעם הפטור הוא כיון **דְּאָמַר לֵיהּ** המזיק לניזק, **'תּוֹרְךָ בִּרְשׁוּתִי מַאי בָּעֵי'** – מה רצונו של שורך ברשותי, כלומר כיון שהוא נכנס ללא רשות הרי שהוא הזיק את עצמו: שנינו במשנה שחיובי נזקים הם 'חוץ מרשות המיוחדת למזיק, **וּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק,** בשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ': הגמרא מביאה מחלוקת בדין שור שהזיק בחצר השותפים, ולפי זה יבואר האם הלשון 'רשות הניזק והמזיק' היא המשך לדינים הקודמים שבמשנה, ופטורים עליה, או שהיא שייכת לדין הבא שנאמר במשנה, וחייבים עליה.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי, חָצֵר הַשּׁוּתָּפִין, שהזיק שורו של השותף האחד את נכסי השותף השני, **חַיָּיב בָּהּ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל,** ואף שנאמר בהם (שמות כב ד) 'וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר', וכאן היא שדה השייכת גם למזיק, חייב, כיון שכוונת התורה רק למעט שלא תהיה זו רשות הרבים, ולא את רשות השותפים. **וְלִפְלִגיה זה, הָכִי קָאָמַר** התנא במשנתינו, לעולם המזיק חייב **חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק, דְּפָטוּר,** ואומרת המשנה דין חדש, **וְאם** הנזק היה **בִּרְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק** – רשות השותפים, הדין הוא **שֶׁכְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק** לשלם. מביאה הגמרא את דעת החולק על רב חסדא: **וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,** שור שהזיק ברשות השותפים, **פָּטוּר עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל,** שהרי נאמר בהם **'וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר',** ואילו שדה השותפים שייכת גם למזיק ואינה 'שדה אחר'. **וְלִפְלִגיה זה, הָכִי קָאָמַר** התנא במשנתינו, לעולם חייב המזיק **חוּץ מֵרְשׁוּת הַמְיוּחֶדֶת לַמַּזִּיק,** וכן חוץ מ**רְשׁוּת הַנִּזָּק וְהַמַּזִּיק, דַּנְמֵי פָּטוּר,** ואומרת המשנה דין חדש **'וּכְשֶׁהִזִּיק חָב** הַמַּזִּיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ', ואף שאת עיקר הדין של מיטב כבר שנינו לעיל (ב.), באה משנתינו **לְאַתּוֹיֵי** – לרבות שור שהזיק על ידי נגיחה בְּקֶרֶן, שחייב. מקשה הגמרא על ביאור זה בסיפא: **הָנָיְחָא לִשְׁמוּאֵל,** הסובר (ג:) ש'שור' המוזכר במשנה לעיל (ב.) היינו 'רגל', אפשר לומר שמשנתינו באה לרבות קרן, **אֶלָּא לְרַב דְּאָמַר, תָּנָא** – שנה התנא (ב.) **'שׁוֹר', וְכלל** בזה **כָּל מִילֵּי דְּשׁוֹר** – כל נזקי השור, ובכללם קרן, אם כן לשון **'חָב הַמַּזִּיק'** שבמשנתינו, **לְאַתּוֹיֵי מַאי** – מה באה לרבות. מתרצת הגמרא: **לְאַתּוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן** בברייתא, על משנתינו **'כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק', לְהָבִיא** את דינם של **שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר,** שֶׁהִזִּיקָה הַבְּהֵמָה **בִּרְשׁוּתָן** ולהלן יבואר מי הזיק את מיו, שהדין הוא **שְׁתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמוּעָד מְשַׁלֵּם נֶזֶק שָׁלֵם.** מביאה הגמרא את סיום הברייתא, אם **נִפְרְצָה** המחיצה **בַּלַּיְלָה** באונס, כגון שהמחיצה היתה חזקה, **אוֹ שֶׁפָּרְצוּהָ לִסְטִין, וְיָצְתָה** הבהמה **וְהִזִּיקָה, פָּטוּר** השומר מלשלם.

מבארת הגמרא את הדינים האמורים בברייתא: **אָמַר מָר** בברייתא, **'כְּשֶׁהִזִּיק חָב הַמַּזִּיק, לְהָבִיא שׁוֹמֵר חִנָּם וְהַשּׁוֹאֵל, נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר** שהזיקה הבהמה ברשותן. מבררת הגמרא: **הֵיכִי דָּמֵי, אִילֵּימָא** – אם נאמר **דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְּשָׁאֵיל לְתוֹרָא דְּשׁוֹאֵל** – ששור המשאיל הזיק את שור השואל, מדוע חייב המשאיל, **לֵימָא לֵיהּ** – יאמר המשאיל לשואל, הרי אפילו **אִילּוּ אַזִּיק בְּעָלְמָא** – אם היה שורי מזיק שור של אדם אחר, **בָּעֵית לְשַׁלּוּמֵי אַתְּ** – אתה היית צריך לשלם לניזק, שהרי הוא באחריות שמירתך, אם כן **הַשְׁתָּא דְּאַזְקֵיהּ לְתוֹרָא דִּידָךְ** – עתה ששורי הזיק את שורך, **בָּעֵינָא לְשַׁלּוּמֵי** – וכי אני צריך לשלם, הרי אתה פשעת בו שלא שמרת שלא יזיק. מבארת הגמרא באופן אחר: **אֶלָּא,**

המשך בעמוד קכב

1 **דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְּשׁוֹאֵל לְתוֹרָא דְּמַשָּׂאִיל,** והשואל חייב בנזקי שורו של
2 המשאיל. דוחה הגמרא: הרי מבואר בברייתא ששור תם משלם חצי
3 נזק, ומדוע, **לֵימָא לֵיהּ** – יאמר המשאיל לשואל, הרי **אילּוּ אִיתְּזַק**
4 **מֵעַלְמָא** – אם שורי היה ניזוק על ידי שור אחר **בָּעֵית לְשַׁלּוּמֵי כּוּלֵּיהּ**
5 **תּוֹרָא** – היית צריך לשלם לי נזק שלם, שהרי השאלתיו לך, ושואל
6 חייב אפילו באונסין, **הַשְׁתָּא דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דִּידָךְ** – עתה, ששורך הוא
7 שהזיקני, **פַּלְגָא נִיזְקָא הוּא דְּמְשַׁלַּמְתְּ לִי** – וכי רק חצי נזק תשלם לי,
8 הרי ודאי אתה חייב לשלם לי נזק שלם. מבארת הגמרא: **לְעוֹלָם,**
9 **דְּאַזְקֵיהּ תּוֹרָא דְּמַשָּׂאִיל לְתוֹרָא דְּשׁוֹאֵל,** ומה שהקשית שהמשאיל
10 צריך להפטר ביון שהשואל חייב בשמירת שורו שלא יזיק, יש ליישב,
11 **דְּהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן,** שֶׁקִּבֵּל עָלָיו השואל את **שְׁמִירַת גּוּפוֹ** של שור
12 המשאיל, שלא יזיק,